

УДК 747:725.82

ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПРОСТОРОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ІНТЕР'ЄРУ СУЧАСНОГО ЦЕНТРУ МИСТЕЦТВ

Булгакова Т. В., Островська І. О., Чебикіна М. В., Донець К. В.

Київський національний університет технологій і дизайну

Мета. Виявлення особливостей функціонально-просторової організації інтер'єру сучасного центру мистецтв.

Методика. Узагальнення досвіду проектування інтер'єрів арт-центрів. Створення інтер'єру центру мистецтв на основі отриманих даних та за допомогою ескізного та 3D проектування.

Результати. На основі аналізу та систематизації даних із літературних джерел було визначено норми та особливості проектування мистецьких центрів, як громадських будівель та основні функціонально-просторові структури і групи приміщень у центрі мистецтв. Проаналізувавши реалізовані проекти сучасних центрів мистецтв були визначені актуальні та популярні тенденції закордонного проектування. На основі досліджень було створено концепцію дизайну інтер'єру сучасного центру мистецтв.

Наукова новизна. Створення концепції дизайну інтер'єру сучасного центру мистецтв як сучасної типології на основі виявлених об'ємно-просторових, функціонально-планувальних та декоративно-художніх особливостей.

Практична значимість. Створення рекомендацій щодо дизайну інтер'єру центру мистецтв із можливістю втілення на практиці.

Ключові слова: дизайн інтер'єру, функціонально-просторова організація, арт-центр, сучасний центр мистецтв, структура і групи приміщень

Сучасна Україна з кожним днем впевнено наближається до Європи, намагається відповідати євро стандартам та підвищити загальний рівень життя громадян. Актуальним є питання культурного розвитку суспільства. На сьогоднішній час, суспільство має зростаючу цікавість до сучасного вітчизняного і зарубіжного мистецтва та його розвитку, як на території України так і за її межами.

Центр сучасного мистецтва – поліфункціональний сучасний інноваційний культурний центр з широкою сферою компетенцій, який стимулює практики поширення та розвитку у місті сучасного мистецтва, а також надає технічну підтримку у процесі організації культурних заходів. Найголовніша його функція – збирання, вивчення і експонування пам'яток історії, культури, мистецтва. Також, це є простір для проведення виставок сучасного мистецтва та культурно-масових заходів пов'язаних з дизайном, кіно, модними показами, архітектурою, літературою і театром, так як і зал для організації бізнес-заходів. Простір таких центрів дозволяє створювати події будь-

якої складності і типу. Такі центри намагаються організувати свою роботу так, щоб відвідувач міг ознайомитися з будь-якою експозицією самостійно, а способами надання інформації є етикетаж, путівники та брошури з конкретних експозицій, магнітофонні записи, відео матеріали. Потенційні відвідувачі – це молодь, студенти, школярі та діти дошкільного віку, які будуть регулярно відвідувати центр з друзями та батьками.

У США художні центри є установами, пристосованими для демонстрації, виробництва, і мистецтва з відкритим доступом, для людей, які цікавляться мистецтвом. Другий тип американських арт-центрів – це будівлі, які орендовані художниками, галереями або компаніями, залученими в художній процес.

У Європі, а саме Великобританії, художні центри почали з'являтися після Другої світової війни. Вони пройшли шлях від місць для «середнього класу» до модних альтернативних центрів і, в кінцевому рахунку, перетворилися в центри по обслуговуванню суспільства з можливостями доступу для користувачів-інвалідів.

В останні роки приватні арт-центри стали відкриватися як в Києві так і поза ним. Першим і, можливо, найбільш популярним став PinchukArtCentre. З 2008 по 2009 р. в арт-центрі функціонував спеціальний художній простір для проведення невеликих виставок молодих художників. У 2007 та 2009 р.р. PinchukArtCentre став офіційним організатором Українського павільйону на 52-й та 53-й Венеційській бієнале. З подальшим розвитком та популярністю центр поширював свої функції і в жовтні 2011 року започаткував освітній проект під назвою «Кураторська платформа». Це є навчально-прикладна програма, яка ставить за мету створити нове покоління українських кураторів та фахівців з мистецтва.

Загалом Київ налічує близько 13 сучасних центрів мистецтв, щодо інших міст, можна виділити найбільш динамічно розвиваються – дніпропетровський «Арт центр Квартира», харківська філія «Я-галереї», сімферопольський «Карман», «Ізоляція» в Донецьку та «Єрмілов-артцентр» в Харкові.

Інтер'єр арт-центрів не є дуже дослідженим, але є перелік наукових робіт, що виявляють особливості проектування аналогічних за типом та функціональністю будівель. Це праці, що визначають планувальні, функціональні, об'ємно-просторові та декоративно-художні особливості формування інтер'єрів, наприклад, роботи Гельфонда А. Л. [3], Адамовича В. В., Бархіна Б. Г. та Варезкіна В. А. [4]. Істотні особливості та аспекти проектування архітектури мистецьких центрів висвітлені у працях Дущева М. В. [5] та Харитонові А. А. [6]. Щодо особливостей проектування

поліфункціональних просторів, то вони добре висвітлені у праці Цайдлер Е. Н. [7] та Гайдученя А. А. [8].

Проаналізувавши дані літературні джерела, можна зробити висновок, що в основному дослідження стосуються архітектури окремих різноманітних споруд та мистецьких центрів зокрема, але не достатньо висвітлена тема формування та дизайну інтер'єрів сучасного центру мистецтв.

Постановка завдання

На основі аналізу вітчизняного і закордонного досвіду проектування виявити основні групи приміщень та функціонально-просторову організацію інтер'єру у сучасному центрі мистецтв.

Результати дослідження

В ході дослідження були розглянуті приклади закордонних арт-центрів: центр мистецтв в Мадриді, Арт-центр фонду Prada в Мілані, культурний центр в Іспанії та Культурний центр у Швейцарії.

Центр мистецтв в Мадриді. Іспанська студія Langarita-Navarro Arquitectos перетворила стару промислову будівлю в Мадриді в центр мистецтв, де відремонтовані корпуси тепер функціонують як науково-дослідні лабораторії і виставкові простори для Medialab-Прадо – міської організації з вивчення предметів мистецтва і цифрової культури. Старий промисловий комплекс La Serrería Belga був побудований на початку ХХ століття, і архітектори Марія Лангаріта і Віктор Наварро вирішили зберегти історичні фасади, створивши всередині гнучку структуру, яку вони прозвали La Cosa («Річ»). «Це зрозуміла і чітко сформульована структура з певною технологічною атмосферою, яка, проникаючи в будівлю, забезпечує великий потенціал для трансформації», – пояснюють автори проекту. У порожній простір в центрі будівлі був вставлений триповерховий об'єм з напівпрозорими стінами, які підсвічуються барвистими неоновими кольорами, створюючи для відвідувачів позитивну атмосферу. Архітектори використовували легкі і міцні матеріали, які можуть бути легко демонтовані і повторно використані, якщо в майбутньому буде потрібно внести функціональні або конструктивні зміни. В ході реконструкції в будівлі також з'явилися нові сходи, дерев'яні меблі і жалюзі, які використовуються як проєкційні екрани.

Арт-центр фонду Prada в Мілані. Архітектурне бюро Рема Колхаса ОМА перетворило вікової лікєро-горілочний завод в Мілані в новий центр мистецтв для фонду Prada, облицювавши історичну будівлю 24-каратним сусальним золотом і

дзеркалами. Сім старих заводських будівель і складів були модернізовані, а три нові корпуси відображають промисловий характер комплексу, не дивлячись на те, що вони були побудовані з використанням сучасних матеріалів і технологій. «Ми не працювали з контрастом, а навпаки, намагалися створити ситуацію, де старе і нове може легко існувати разом, а іноді насправді об'єднуватися таким чином, що ви не зможете сказати в будь-який момент, чи перебуваєте ви в новому або старому будинку», – розповів автор проекту. Фонд Prada був створений італійським Будинком моди Prada в 1993 році в якості культурної організації, що займається мистецтвом, кіно і філософією, а новий комплекс в Мілані стане постійним виставковим простором. Облицьований дзеркалами корпус включає в себе кінотеатр, а зашкленний обсяг, відомий як Будинок з привидами, призначений для виставки предметів мистецтва американського скульптора Роберта Гобера і Луїзи Буржуа.

Культурний центр в Іспанії. Центр культури та відпочинку, розташований в самому центрі Хетафе, передмісті Мадрида, створений на основі старого муніципального ринку, який протягом багатьох років стояв занедбаним. На прямокутній ділянці знаходилися дві споруди: в першій розташовувався вхід, а друга включала в себе основний простір з високими прозорими стелями і потужною системою ферм. Архітектурна студія А-Сего, яка розробила проект реконструкції комплексу, запропонувала сучасний образ, в якому максимально збережені оригінальні риси внутрішньої частини будівлі. З численних алюмінієвих панелей були створені додаткові фасади. Розташування білих «ребер» вторить ритму ферм, а деяка їх монотонність розбивається елементами, ще сильніше відходять від фасадів і містять зовнішнє освітлення будівлі. Старі цегляні стіни, що опинилися всередині, були пофарбовані в чорний колір. На фасаді, зверненому до площі Конституції, збережений старий вхід, а над ним залишена решітка балкона, стала додатковим декоративним елементом. У двоповерховій будівлі з підвалом розташовані виставкові зали, класи для проведення лекцій і творчих зустрічей, різні громадські та допоміжні приміщення, а на верхньому рівні знаходиться лобі.

Культурний центр у Швейцарії за проектом Бернара Чуми у співпраці з архітекторами з бюро Architectes Fehlmann. Будівля буде виступати в якості концертного залу і центру мистецтв і культури для престижної школи-інтернату Le Rosey, розташованої в Ролле, Швейцарія. Дизайн культурного центру відрізняється низьким куполом з нержавіючої сталі, який різко контрастує з історичною забудовою

території кампуса. Купольна стеля діаметром 92 метри має відступаючий край, що забезпечує входи на першому поверсі, а різні виїмки формують відкриті тераси. Комплекс включає в себе 900-місцевий концертний зал, багатофункціональний виставковий простір, невеликі кабінети для факультативних занять і простору бібліотеку.

Після аналізу зарубіжних зразків арт-центрів можна зробити висновок, що об'ємно-просторова організація мистецьких центрів залежить від задуму й ідейно-художньої концепції автора. Найпоширенішим із принципів об'ємної побудови є «універсальний простір», що міняється і трансформується в часі відповідно до вимог експозиції. Уперше цей принцип був застосований архітектором Міс ван дер Рое в проекті «Музею для невеликого міста» (1942 р.) коли нерозчленований вільний простір має мінімум елементів архітектури: стіни не доходять до стелі, відсутні внутрішні опори, ніщо не відволікає від експозиції. При вільному плані і подібній організації просторового середовища твору мистецтва взаємодіють один з одним і з навколишнім простором. Композиція будівлі одержує органічну єдність, якщо дотримуватись принципу проектування від внутрішнього простору до екстер'єру, висунутого Ф. Л. Райтом. У зв'язку з видозміною функцій музеїв, галерей та мистецьких центрів як зростаючих культурно-просвітніх установ і постійним поповненням колекцій виникає потреба в проектуванні відповідних будівель із гнучким плануванням, розрахованих на перерозподіл внутрішніх просторів, зміни і мобільну трансформацію. Адаптація традиційних закладів до вимог сучасності стала рушійною силою в їх перетворенні на багатофункціональні установи.

Так як мистецький центр є багатофункціональний об'єкт, у ньому розвивається й удосконалюється ряд функцій: збереження експонатів, виставочна, виховна, клубна, освітня, масово-просвітня, науково-дослідна і методична. Зміст роботи центру відбивається на його внутрішній структурі і складі груп приміщень.

На основі аналізу було виявлено основні групи приміщень:

- перша група – приміщення, що обслуговують відвідувачів: вестибюль з гардеробом, інформаційно-довідковий центр, кімнати екскурсоводів та співробітників, медпункт, курильні і туалетні, кіоски для продажу книг та сувенірів, приміщення для відпочинку, буфети (ресторан), дитяча ігрова кімната;

- друга група приміщень – культурно-пропагандистський відділ: лекційний зал, універсальний простір (служить для масових суспільних заходів і різних форм спілкування, мастер класи) , зали періодичних виставок, бібліотека тощо;
- третя група – зона постійної експозиції, що залежить від характеру колекцій та напряму виставки;
- четверта група – приміщення дирекції, адміністрації, малого конференц-залу, кабінетів для науковців тощо.

Також, було виявлено конкретний и раціональний порядок планування даних типів приміщень. Планування повинне відповідати технологічним вимогам змінності і схоронності експозиції і можливості зміни функціональних програм, диференціації видів діяльності і зміни в часі самої будівлі. Вестибюльна група й інформаційний центр зазвичай розміщуються до пункту контролю. Приміщення відпочинку і буфету знаходяться за пунктом контролю. Архітектурно-планувальне рішення вестибюля повинне сприяти гарної орієнтації відвідувачів. При обмежених розмірах вестибюля бажано візуально розкрити його у вступний зал або зал періодичних виставок. Площа вхідної групи визначають виходячи з місткості будинку і режиму його роботи. Площа вестибюля і гардероба розраховується з урахуванням одноразового перебування в приміщенні 1/4-1/5 загального числа відвідувачів, у день; при цьому передбачається, що відвідувач знаходиться в центрі протягом 1,5-2 ч.

Висновки

Проведені дослідження дозволяють зробити висновок, що ,нажаль, на сучасному етапі в Україні існує дуже мало саме сучасних центрів мистецтв. На сьогоднішній час українські арт-центри багато в чому поступаються своїм зарубіжним аналогам, які вирізняються надзвичайною функціональністю, наявністю високих сучасних технологій, барвистим та ефектним дизайном.

На основі вивченого та проаналізованого матеріалу, можна зробити висновок, що проектування сучасних центрів мистецтв є важливим завданням для будь-якої розвиненої держави, а саме для України. Адже саме в цих установах, можна сказати, формується, розвивається та поширюється загальнокультурний рівень громадян.

Список використаних джерел

1. Рутинський М. Й. Музеєзнавство: навч. посіб. / Рутинський М. Й., Стецюк О. В. – К. : Знання, 2008. – 428 с.

2. Шимко В. Т. Архитектурно-дизайнерское проектирование. Основы теории (средовой подход) / Володимир Шимко. – М. : Архитектура-С, 2009. – 408 с. : ил.
3. Гельфонд А. Л. Архитектурное проектирование общественных зданий и сооружений : учеб. пособие / А. Л. Гельфонд. – М. : Архитектура-С, 2006. – 280 с. : ил.
4. Архитектурное проектирование общественных зданий и сооружений / В. В. Адамович, Б. Г. Бархин, В. А. Варежкин [и др.]. – М. : Стройиздат, 1985. – 543 с. : Издание 2-е, перераб. и доп.
5. Дуцев М. В. Концепция архитектуры современного центра искусств : дис. ...канд. архитектуры : 18.00.01 / Дуцев Михаил Викторович. – М. : РГБ, 2005. – 186 с.
6. Харитоновна А. А. Архітектурно-планувальне формування центрів образотворчого мистецтва : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. арх. наук : спец. 18.00.02 «Архітектура будівель і споруд» / Харитоновна Аліна Анатоліївна; Київ. нац. ун-т. буд. і арх. – Київ, 2005. – 20 с.
7. Цайдлер Э. Многофункциональная архитектура / Э. Цайдлер ; пер. с англ. А. Ю. Бочаровой; ред. И. Р. Федосеевой. – М. : Стройиздат, 1988. – ил.
8. Гайдученя А. А. Динамическая архитектура / А. А. Гайдученя. – Киев: Будівельник, 1983 – 96 с.
9. Музейная экспозиция: теория и практика, искусство экспозиции, новые сценарии и концепции: сборник статей [Электроний ресурс]. Режим доступу <http://window.edu.ru/catalog>

References

1. Rutynskiy M. Y. Muzeieznavstvo: navch. posib. / Rutynskiy M. Y., Stetsiuk O. V. – К. : Znannia, 2008. – 428 s.
2. Shymko V. T. Arkhytekturno-dyzainerskoe proektyrovanye. Osnovy teoryy (sredovoi podkhod) / Volodymyr Shymko. – М. : Arkhytektura-S, 2009. – 408 s. : yl.
3. Helfond A. L. Arkhytekturnoe proektyrovanye obshchestvennykh zdanyi y sooruzheniy : ucheb. posobyе / A. L. Helfond. – М. : Arkhytektura-S, 2006. – 280 s. : yl.
4. Arkhytekturnoe proektyrovanye obshchestvennykh zdanyi y sooruzheniy / V. V. Adamovych, B. H. Barkhyn, V. A. Varezhhyn [y dr.]. – М. : Stroiyzdat, 1985. – 543 s. : Yzdanye 2-e, pererab. y dop.

5. Dutsev M. V. Kontseptsyia arkhytektury sovremennoho tsentra yskusstv : dys. ...kand. arkhytektury : 18.00.01 / Dutsev Mykhayl Vyktorovych. – M. : RHB, 2005. – 186 s.
6. Kharytonova A. A. Arkhitekturno-planuvalne formuvannia tsentriv obrazotvorchoho mystetstva : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. arkh. nauk : spets. 18.00.02 «Arkhitektura budivel i sporud» / Kharytonova Alina Anatoliivna; Kyiv. nats. un-t. bud. i arkh. – Kyiv, 2005. – 20 s.
7. Tsaidler E. Mnohofunktsyonalnaia arkhytektura / E. Tsaidler ; per. s anhl. A. Yu. Bocharovoi; red. Y. R. Fedoseevoi. – M. : Stroiyzdat, 1988. – yl.
8. Haiduchenia A. A. Dynamycheskaia arkhytektura / A. A. Haiduchenia. – Kyev: Budivelnyk, 1983 – 96 s.
9. Muzeinaia ekspozytsyia: teoriya y praktyka, yskusstvo ekspozytsyy, novye stsenaryy y kontseptsyy: sbornyk statei [Elektronyi resurs]. Rezhym dostupu <http://window.edu.ru/catalog>

Функционально-пространственная организация интерьера современного центра искусств

Булгакова Т. В., Островская И. О., Чебыкина М. В., Донец К. В.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Цель. Выявление особенностей функционально-пространственной организации интерьера современного центра искусств.

Методика. Обобщение опыта проектирования интерьеров арт-центров. Создание интерьера центра искусств на основе полученных данных и с помощью эскизного и 3D проектирования.

Результаты. На основе анализа и систематизации данных из литературных источников было определено нормы и особенности проектирования центров искусств, как общественных зданий и основные функционально-пространственные структуры и группы помещений. Проанализировав реализованные проекты современных центров искусств были определены актуальные и популярные тенденции зарубежного проектирования. На основе исследований была создана концепция дизайна интерьера современного центра искусств.

Научная новизна. Создание концепции дизайна интерьера современного центра искусств на основе выявленных объемно-пространственных, функционально-планировочных и декоративно-художественных особенностей.

Практическая значимость. Создание рекомендаций по дизайну интерьера центра искусств с возможностью воплощения на практике.

Ключевые слова: дизайн интерьера, функционально-пространственная организация, арт-центр, современный центр искусств, структура и группы помещений

Functional and spatial organization of interior of contemporary art-center***Bulgakova T. V., Ostrovska I. O., Chebykina M. V., Donets K. V.****Kyiv National University of Technologies and Design****Purpose.*** Identifying features functional-planning of the interior art center.***Methodology.*** Generalization of experience designing interiors of art centers. Creation the design model of interior art center based on the data and with the sketch and create 3D using..***Findings.*** It has been defined standards and design features arts centers such as public buildings and it's basic functional-spatial structure and space group based on the analysis and organization of data from the literature. Have been completed projects analyzing and identified current and popular trends of foreign design of an art centers. The research of the interior design concept of contemporary art center was created based on the research.***Originality.*** Creating concept of interior design of an arts center based on the identified three-dimensional, functional-planning and decorative – artistic features.***Practical value.*** Creation of recommendations for interior design art centers with the possibility of realization in practice.***Keywords:*** interior design, functional and spatial organization, art-center, contemporary art-center, structure and group of premises